VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kokeilu luovan tekoälyn käytöstä lausuntoyhteenvetojen tuottamisessa

Helena Kostin Mansi, VNK
Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 17.4.2024

Digitaalinen valtioneuvosto
Valtioneuvoston yhteinen tavoitetila

Taustalla Lausuntopalvelun uudistus

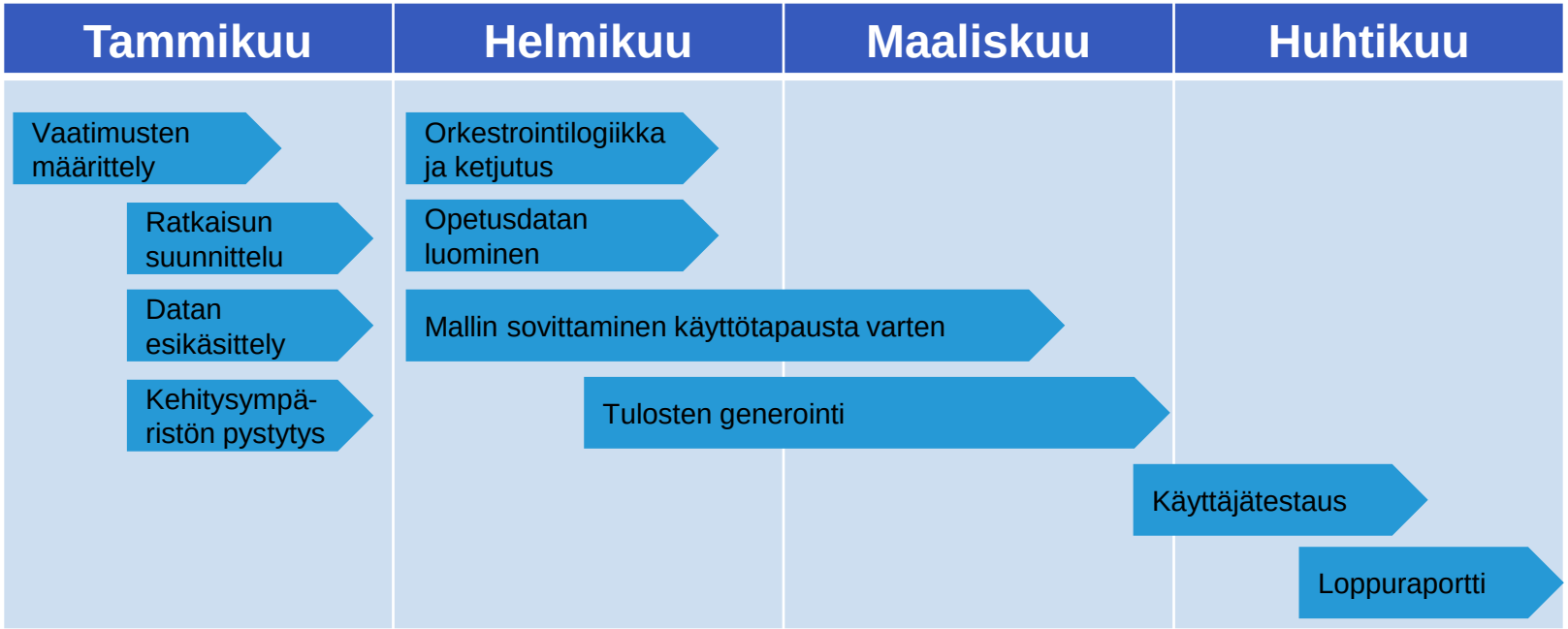
- Lausuntopalvelu (lausuntopalvelu.fi) on oikeusministeriön kehittämä palvelu, jonka tehtävänä on edistää demokratiaa ja osallisuutta. Se tarjoaa sidosryhmille ja yksityishenkilöille mahdollisuuden osallistua asioiden valmisteluun antamalla kirjallista palautetta julkishallinnon organisaatioille.
- Lausuntopalvelu on merkittävä väline lainvalmisteluun liittyvän kuulemisen ja osallistumisen toteuttamisessa.
- Oikeusministeriö (OM) ja valtioneuvoston kanslia (VNK) ovat sopineet lausuntopalveluun liittyvän tehtävän siirrosta OM:stä VNK:lle. VNK hankkii uuden Lausuntopalvelua tuottavan järjestelmäkokonaisuuden ja ottaa palvelun ylläpidon vastuulleen.
- Jos uudistukselle saadaan rahoitus, kilpailutus käynnistyy kesällä 2024. Tavoitteena saada uusi Lausuntopalvelu käyttöön vuoden 2025 lopussa.

Kokeilu luovan tekoälyn käytöstä lausuntoyhteenvetojen tuottamisessa

- Sitra rahoittaa kokeilun, jossa kokeillaan, miten Poro-kielimalli voisi auttaa lainvalmistelijaa lausuntoyhteenvedon tuottamisessa.
- Tavoitteena saada kokemuksia Lausuntopalvelun uudistuksen valmisteluun.
- Ei rakenneta käyttöliittymää.
- Kokeillaan ratkaisua, jossa tekoäly tuottaa taustalla luonnoksen lausuntoyhteenvedosta, jonka valmistelija voi työstää valmiiksi.
    - Aihekohtaiset yhteenvedot (ketkä kannattaneet tai vastustaneet ja millä perusteilla)
    - Johdon yhteenveto
- Toimittajana SiloGen AI Oy.

Kokeilun aikataulu

Havainnot kokeilukierroksista

- Löydetty sopiva rakenne lausuntoyhteenvedolle, kun kyseessä lausuntomenettely-vaiheessa oleva hallituksen esitys.
- Tekoäly tiivistää hyvin sisältöjä, mutta kokonaisuudet ovat epäjohdonmukaisia. Kokonaiskuva lausuntopalautteesta voi olla jopa virheellinen.
    - Konteksti-ikkunan rajoitteiden takia tiivistämistä pienissä palasissa
    - Valmistelija ei voi ohjata tekoälyä.
- Sääntelyä koskevien kommenttien tulkinta haastavaa (esim. milloin lausunnonantaja referoi voimassa olevaa lainsäädäntöä ja milloin kommentoi lausuntopyynnössä tarkoitettua ehdotusta).
- Tekoäly tekee välillä virheitä: tiivistää väärin, hallusinoi kommentteja ja lausunnonantajia sekä tulkitsee kannatuksen tai vastustuksen väärin.

Mikä voisi olla realistinen ratkaisu kokeilun perusteella?

- Lausuntoyhteenveto voidaan tuottaa tekoälyavusteisesti, kun lausuntopyyntöä on rakenteistettu
- Tarvitaan yhteisiä malleja ja käytäntöjä mm. lausuntoyhteenvedon rakenteeseen, kannatuksen ja vastustuksen kysymiseen
- Tavoitetilassa lausuntoyhteenveto syntyy tekoälyn ja valmistelijan vuorovaikutuksessa
    - Valmistelija tekee yhteenvedon osa kerrallaan, tekoäly avustaa
    - Valmistelija kysyy, ohjaa (”kiinnitä huomioita erityisesti näihin asioihin”) ja antaa palautetta tekoälylle → iteratiivista
- Edellyttää tähän tarkoitukseen hienosäädettyä kielimallia/kielimalleja, jossa Finlex tietokantana ja jolle voi antaa syötteenä lausunnoilla olevan ehdotuksen.
- Huomioitava EU:n tekoälyasetuksen vaatimukset.

Digitaalinen valtioneuvosto
Valtioneuvoston yhteinen tavoitetila

Kiitos!

helena.kostinmansi@gov.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET